

УДК 330.15

А. В. Грабарєв,
аспірант, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

СПЕЦИФІКА ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРИМСЬКОГО РЕГІОНУ ТА ЙОГО СУЧАСНИЙ СТАН

Анотація. В дослідженні розглянуто стан та структуру природно-ресурсного потенціалу АР Крим, виокремлено рекреаційні райони у розрізі наявності природних, рекреаційних ресурсів. Визначено проблеми, що знижують ефективність використання природно-ресурсного потенціалу АР Крим та запропоновано шляхи їх вирішення.

Аннотація. В исследовании рассмотрено состояние и структура природно-ресурсного потенциала АР Крым, выделены рекреационные районы в разрезе наличия природных, рекреационных ресурсов. Определены проблемы, которые снижают эффективность использования природно-ресурсного потенциала АР Крым и предложены пути их решения.

Annotation. In this article the state and the structure resource potential of Crimea was considered and the recreation districts was selected. Discovered the problems that reduce the efficiency of Crimea resource potential using. The ways of decision of identified problems are offered.

Ключові слова: природокористування, природо-ресурсний потенціал, туристична зона, рекреаційний район, санаторно-курортний комплекс.

Вступ. Для курортно-рекреаційного регіону в економічному плані природні ресурси виконують роль засобів праці, предметів праці і є сприятливими умовами життя людини. Природні лікувальні ресурси є важливим чинником розвитку виробництва в курортно-рекреаційному комплексі.

Процес спеціалізації окремих підприємств і економічних районів, що відбувається в результаті розвитку рекреаційних регіонів, є об'єктивно передумовою процесу утворення курортно-рекреаційних регіональних комплексів, який дозволяє долати просторові диспропорції. В області рекреаційного природокористування диспропорції виражаються у формуванні чітко виражених сировинних районів з екстенсивною формою використання лише окремих видів ресурсів, що супроводжується їх прискореному вичерпанні і руйнуванням природних екосистем, а також перевантаженням середовища відходами виробництва, погіршенням місця існування рослинного і тваринного світу. Зростаюче навантаження на природне середовище відображає динаміка зростання кількості підприємств, яка спостерігається у всіх курортних містах Криму.

Постановка задачі. Найбільш пріоритетною рекреаційною зоною в плані інноваційно-економічного розвитку України – є АР Крим. Оскільки природні ресурси Криму використовуються підприємствами рекреаційної сфери як засоби виробництва та визначають соціальну їх спрямованість, насамперед необхідно:

визначити їх склад, структуру та рівень використання. Потрібно враховувати їх поділ на первинні, які знаходяться в природному стані; окуптурені в результаті спорудження всіляких технічних засобів; одиночно створені – водосховища, посаджені ліси і т.д.;

сформувані систему показників здатну об'єктивно оцінювати їх стан та ефективність використання, сформувані аналітичне підґрунтя для ефективного менеджменту. Характеристика рекреаційних ресурсів має включати дані про якість природних умов, їх площу (об'єм), тривалість періоду розвідки, розробки та імовірного використання та ін..

Результати дослідження. Курорт – це освоєна природна територія на землях оздоровчого призначення, що має природні лікувальні ресурси, необхідні для їх експлуатації будівлі і споруди з об'єктами інфраструктури, використовується з метою лікування, медичної реабілітації, профілактика захворювань і для рекреації та підлягає особливій охороні. Курортно-рекреаційний комплекс відрізняється складною структурою. Він включає підприємства галузей спеціалізації, допоміжні і обслуговуючі виробництва, трудові ресурси, інфраструктуру, природні ресурси, характеризуються наявністю стійких зв'язків, особливо виробничих, створенням єдиних баз енергетики і будівництва, комунікацій і інженерних споруд, компактністю (цілісністю) території.

Підприємства, що знаходяться на території курортно-рекреаційного комплексу, необхідно орієнтувати на замкнутість технологічних процесів, що є передумовами переходу до маловідходного та безвідходного виробництва, а промислові підприємства, що не відносяться до обслуговування курортно-рекреаційного комплексу винести за його межі, що має найбільше значення для раціонального природокористування і збереження комплексу рекреаційним.

Кожен рекреаційний район володіє великою кількістю ознак. Основними ознаками (що відображають сутність) рекреаційних районів, по якісних і кількісних виразах яких можна не лише уловлювати відмінності між ними, але і виявляти їх індивідуальні риси, є:

- 1) рекреаційна спеціалізація, що склалася, і міра її розвитку;
- 2) наявність внутрішньої структурно-територіальної взаємозв'язаної рекреаційного обслуговування населення;
- 3) рівень освоєння рекреаційної території;
- 4) спільність проблем перспективного розвитку окремих частин даної території з позиції рекреаційної галузі.

Найбільш характерними ознаками курортних регіонів є курортно-рекреаційна спеціалізація і рівень освоєння курортно-рекреаційних територій.

Особливості номенклатури і рівня використання природних ресурсів, характерних курортним територіям, визначаються специфікою самої території і спеціалізацією видів економічної діяльності установ, які функціонують на ній. У Автономній республіці Криму переважають природно-рекреаційні, земельні і водні ресурси. Займаючи близько 4,5% площі України, Кримський півострів концентрує 29,6% всіх рекреаційних ресурсів.

Спеціальною постановою Кабінету Міністрів України до категорії лікувальні віднесено 15 грязьових родовищ і 13 великих родовищ мінеральних вод. Високу оцінку по світових стандартах мають бальнеологічні ресурси Криму, проте, вони використовуються на 30%. Лікування і оздоровлення, складають відповідно 11% і 70% від всіх цілей відвідин організованих рекреантів і як і раніше є основними.

По оцінках вчених Л.А. Багровою, Н.В. Багрова, В.С. Преображенського [1], Крим орієнтування займає четверте місце серед областей України по загальному природно-ресурсному потенціалу, з розрахунку на одиницю площі та на душу населення.

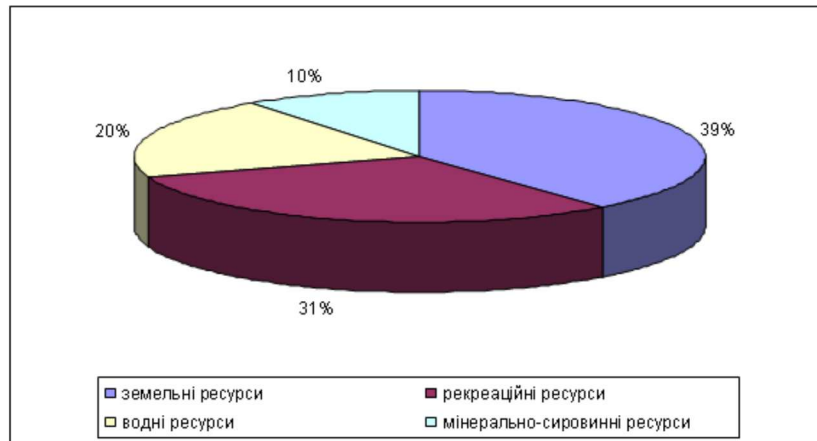

Рис. 1. Структура природно-ресурсного потенціалу АР Крим

Найбільший попит на природно-лікувальні ресурси, наявні на території АР Крим та які виступають як засоби виробництва, є: лікувальні грязі, мінеральні води, морські ресурси, пляжні ресурси, кліматичні ресурси.

Аналіз засвідчив, що на території Криму лише в трьох містах-курортах існують родовища з максимальною концентрацією природних ресурсів – у Євпаторії, Керчі і Саках. Розподіл природних ресурсів за територіями курортів Криму представлений в табл. 1.

Таблиця 1. Наявність лікувальних та рекреаційних ресурсів у містах-курортах

Ресурси	Курорти Криму							
	Алушта	Євпаторія	Керч	Бахчисарайський р-н	Саки	Судак	Феодосія	Ялта
Лікувальні грязі		+	+		+			
Мінеральні води	+	+	+	+	+		+	
Кліматичні ресурси	+	+	+	+	+	+	+	+
Морські ресурси	+	+	+	+	+	+	+	+
Пляжні ресурси	+	+	+	+	+	+	+	+

Проаналізуємо стан природних лікувальних ресурсів, які складають основу організації відпочинку і лікування. Лише за умови поєднання природних лікувальних і рекреаційних ресурсів, зібраних в одному регіоні або на одній території, можна віднести цю місцевість до розряду курортно-рекреаційно і розглядати її як єдиний комплексний природний потенціал. Особливими властивостями володіють природні ресурси, такі як лікувальні грязі і мінеральні води. Детальніше зупинимося на кожному з них. Гідромінеральна база АРК представлена в таблицях 2 і 3.

Таблиця 2. Гідромінеральна база АРК

Категорії водних ресурсів	Загальна чисельність джерел		Одиниця виміру	Баланс (запас станом на 2010 р.)	
	2009	2010		A+B+C1	C2
	Води підземні прісні	78	47	тис.м ³ /доба	992
Води підземні мінеральні	9	9	м ³ /доба	20806,8	80
Води підземні термальні	1	1	м ³ /доба	3,91	4,5

Таблиця 3. Перелік водних об'єктів, що відносяться до категорії лікувальних

Родовища мінеральних вод	Запаси м ³ /доба	Родовища лікувальних грязей	Запаси, тис.м ³
Ленінський р-н: Чокракське	380	Саки (грязь, рапа)	4500
		Сасик-Сиваш (грязь)	976
		Кізил-Яр (грязь)	1000
Феодосія: Феодосійське Айвазовське	185 242 (прогнози)	Ленінський район: Чокракське (грязь)	4600
		Булганакське (грязь)	5000
		Джау-Тепе (грязь)	32
		Узунлар (грязь)	6930
		Тобечик	5500
Євпаторія	16403	Чорноморський район: Бокальське (грязь)	4
Саки	1745		
Ялта: Меласке	10 (прогнози)		

Родовища мінеральної води питного призначення знаходяться в Сакському, Кіровському, Бахчисарайському районах, Євпаторії, Феодосії та Ялті. Причому найбільші запаси має в своєму розпорядженні Сакський район (79%), за ним слідує Євпаторія (14%), а доля останніх регіонів невелика (рис. 2).

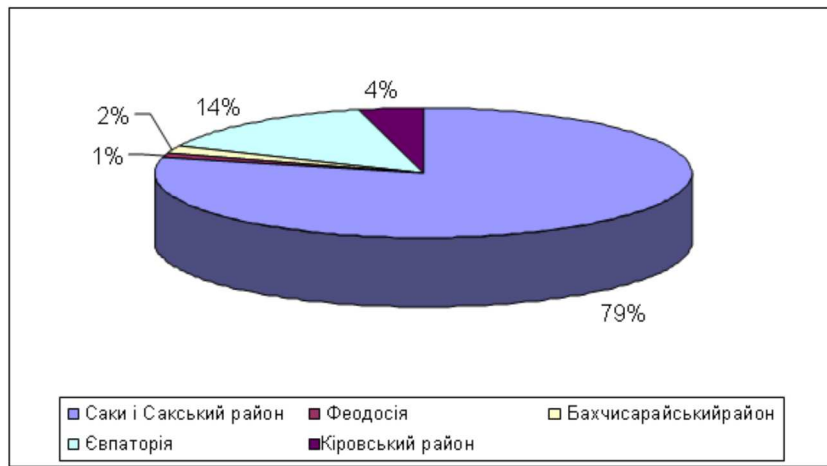

Рис. 2 Розподіл родовищ мінеральних вод питного призначення за курортними регіонами АР Крим

Родовища мінеральної води для зовнішнього вживання є в Сакському, Кіровському, Чорноморському та Ленінському районах Бахчисараю та Євпаторії. Найбільші запаси має в своєму розпорядженні Євпаторія (79%).

Родовища лікувальних грязей є в Ленінському (6), Чорноморському (2) і Сакськом (1) районах (рис. 3). Найбільші запаси грязей в Ленінському районі (73%), причому тут є не лише сульфідні, але і сопкові грязі мула. Освоєно лише 2 родовища: Сакське і Чокракське із запасами 4600 і 4800 тис. м³ відповідно, що складає 32,7% від загальних запасів лікувальних грязей в Криму. Не експлуатуються 2 найкрупніших кримських родовища: Узунларське (9145 тис.м³) і Тобечикське (5500 тис. м³), розташованих в Ленінському районі, і крупне родовище Джарилгач (3100 тис. м³) в Чорноморському районі.

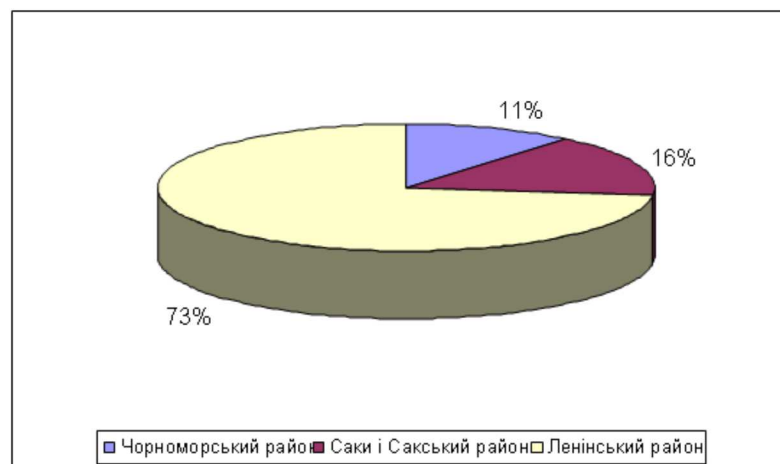

Рис. 3.Розподіл лікувальних грязей по регіонах АРК

Аналіз показав, що територія АРКрим володіє достатніми гідромінеральними ресурсами що дозволяють розвивати бальнеологічні і грязелікувальні курорти. Чим більш різноманітні рекреаційні ресурси, тим вище рекреаційний потенціал регіону та можливості його економічного розвитку і використання. Родовища лікувальних грязей знаходяться на прибережних територіях, частина солоних озер - це морські лимани, відокремлювані від моря насипами. У дрібних водоймищах, що добре прогриваються, з дуже солоною водою (ропою) створюються умови для утворення сульфідних грязей мула. У перспективі освоєння лікувальних грязей можна значно розширити (запаси їх складають 22,4млн. м³). Ресурси мінеральних вод, аобальнеоресурси, теж значні, оскільки представлені більше ніж 200 джерелами і свердловинами з вуглекислими, сульфідними, йодо-бромними і іншими типами вод (із загальними запасами до 14 тис. м³/добу). Вони є у Феодосії, на Керченському півострові, у Саксько-Євпаторійському курортному районі, в гірському Криму біля селища Куйбишево (відомі Чорні води або Аджісу).

Рекреаційні кліматичні ресурси - це, перш за все, комфортні погодні умови впродовж майже цілого року, велика тривалість сонячного сяння (2180-2470 ч/рік) і велика кількість ультрафіолетової радіації, чисте гірське (або степовий) повітря, насичений фітоцидами і морськими солями. Завдяки цьому на курортах успішно проводиться геліо- і аеротерапія (лікування сонцем і повітрям) [2].

Особливу цінність представляють морські та пляжні ресурси (рис. 4). Купальний сезон (коли вода моря прогривається до температури зверху +17⁰) триває 4,5-5 міс. Пляжі всілякі: черепашково-піщані (на західному побережжі, Керченському півострові, Арабатській стріліці), гравієво-піщані (Ніколаєвка, Піщане, Судак), галечні для валуна (Південний берег). Протяжність берегів Криму - 900 км., в т.ч. використовуваних пляжів півострова досягає близько 500 км., а їх ширина на окремих ділянках західного і східного побережжя - 50-60 м. Але саме там, де сформувалися основні курорти, де створена рекреаційна інфраструктура (дороги, готелі, ресторани), куди спрямовується потік відпочивальників (тобто Південний берег Криму), пляжі невеликі, переобтяжені і із-за забруднення екологічно небезпечні.

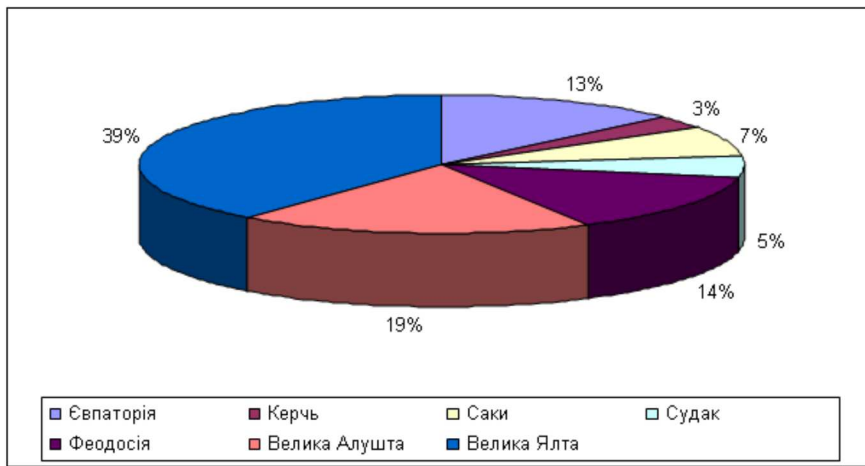

Рис. 4. Розподіл пляжних ресурсів по курортних регіонах

- Аналіз окремих курортних регіонів Криму дозволив зробити наступні висновки:
- Запаси природних лікувальних ресурсів розподілені по території Криму не рівномірно. Тому курортні регіони мають різний природно-ресурсний потенціал.

У Криму виділяється декілька типів курортів:

- курорти бальнеогрязьові, де як основні лікувальні чинники використовуються природні мінеральні води і грязі. До цього типу відносяться курорти Саки, Євпаторія, Феодосія;
- курорти бальнеологічні, де як основні лікувальні чинники використовується клімат і порідні мінеральні води. Єдиним курортом цього типу є Мелас;
- курорти грязьові, де як основний (або одного з основних - разом з кліматом, природними мінеральними водами) природний лікувальний чинник використовуються лікувальні грязі (Саки, Чокрак і деякі інші).
- Для організації курортів в Роздільнянському та Сімферопольському районах відсутні необхідні природні лікувальні ресурси.
- Лише як кліматичні можуть розвиватися курорти в м. Алущта, р. Судак, де відсутні лікувальні грязі, і в м. Ялта, де є незначні запаси мінеральних вод.

При цьому найбільш перспективним є м. Ялта.

- Бальнеологічні курорти району Бахчисараю і м. Феодосія мають в своєму розпорядженні середні по величині запаси мінеральних вод, що практично не дозволяє розширити базу бальнеолікування.

Значний лікувально-оздоровчий потенціал мають м. Євпаторія, Ленінський, Сакський і Чорноморський райони. У Ленінському і Чорноморському районах в перспективі можуть бути організовані досить крупні бальнеогрязьові курорти, але зараз наявні родовища мінеральних вод і лікувальних грязей не використовуються. Перспективи розвитку як бальнеогрязьові курортний регіон має Сакський район. Бальнеологічний курорт Євпаторія має в своєму розпорядженні великі запаси мінеральних вод, але його подальшому розвитку перешкоджає мала ємкість пляжів.

Приморські кліматичні і гірськокліматичні курорти мають чітко виражену сезонність в обслуговування великих туристичних потоків, а бальнеологічні курорти, хоча і використовуються цілорічно, розраховані на вузький круг рекреантов. Поєднання ж всіх цих типів ресурсів дозволяє рекреаційному сектору економіки забезпечити безперерйне функціонування круглий рік. Курорти Криму, наприклад, з квітня по листопад можуть функціонувати як приморський кліматичний і бальнеогрязьовий курорт, а з листопада по квітень – як гірськокліматичний і бальнеогрязьовий. Такий сезонний перерозподіл навантаження на природні комплекси дає можливість раціонально їх використовувати [3].

Автономна республіка Крим займає перше місце по кількості оздоровчих установ, а також по ємкості санаторно-курортних підприємств в Україні. Санаторно-курортне господарство є однією з провідних галузей республіки. У 1991 році в Криму відпочило 8 млн. чол. з країн СНД і близько 100 тис. чоловік з країн далекого зарубіжжя. До кінця 90-х років кількість відпочивальників в Криму знизилася майже в чотири рази, проте з 2000 року ця цифра почала зростати і в 2010 році склала 5,6 млн.чол.

Санаторно-курортний комплекс Криму спирається на потужну ресурсну базу, яка включає пляжі протяжністю 517 км., мінеральні води при дебіті 300 тис. м.куб в добу, море, морське і лісове повітря, а також кліматичні особливості дозволяють здійснити оздоровлення і лікування приїжджих. Різноманітність і безліч пам'ятників історії і культури, а так само особливості природних ландшафтів створюють сприятливі умови для розвитку різних видів туризму, а отже і санаторно-курортного комплексу Криму [4].

Санаторно-курортний комплекс Криму в 2008 році включав 549 санаторно-курортних і туристичних установ. У структурі санаторно-курортного комплексу Криму можна виділити установи наступні складові: бази відпочинку; пансіонати відпочинку; дома відпочинку; пансіонати з лікуванням; санаторії-профілакторії; санаторії.

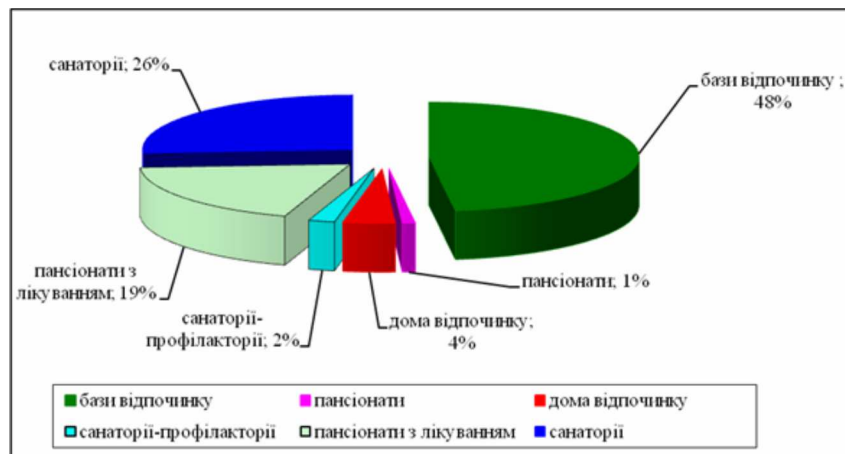

Рис. 5. Структура санаторно-курортного комплексу Криму за типом установ

Розглядаючи територіальну структуру санаторно-курортного комплексу Криму, можна виділити три основні курортні регіони. На Південний і Південно-східний берег доводиться 64% рекреаційних підприємств, Західний берег – 33%, Східний берег – 15%, глибинні території – близько 2%. Найінтенсивніше реакційні ресурси використовуються на південному і південно-східному побережжі, а так само в районі міст Євпаторії і Саки. Проте варто відзначити, що рекреаційні ресурси Криму використовуються не на повну потужність. Питома вага освоєної території Криму складає близько 30% від загального потенціалу Криму.

На ринку санаторно-курортних послуг Криму в 2010 році функцінувало 548 підприємств, найбільшу питому вагу серед яких займають бази відпочинку і санаторії. Необхідно відзначити, що з 2000 року спостерігається стійка тенденція зростання кількості санаторно-курортних установ.

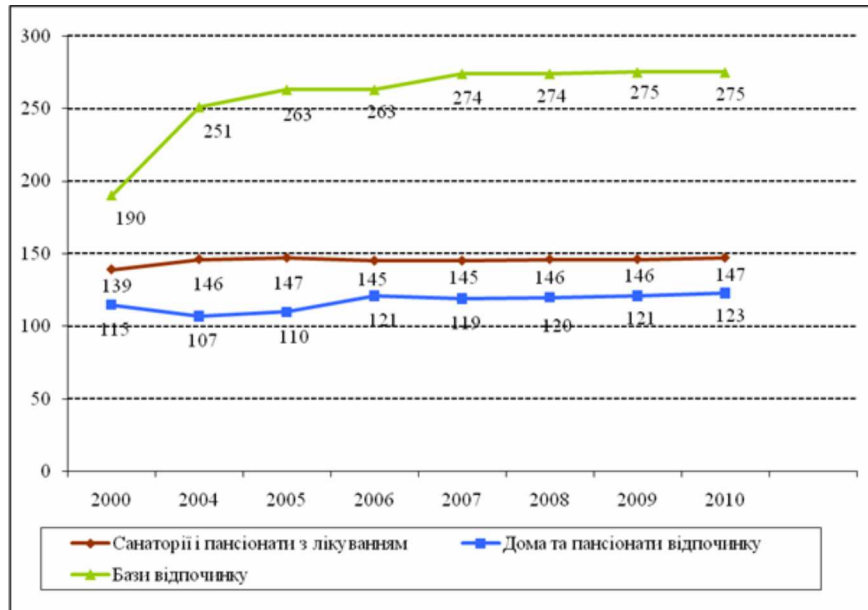

Рис. 6. Існуюча кількість санаторно-курортних установ у АР Крим

Разом із збільшенням кількості підприємств санаторно-курортної галузі, кількість місць в них скорочується, що обумовлене зростаючим рівнем попиту на номери підвищеної комфортності. У зв'язку з цим, санаторно-курортні установи в цілях підвищення конкурентоспроможності і якості послуг, що надаються, виробляють оновлення фондів, що є у них, і поступово виводять із складу номерного фонду 2-ої і 3-ої категорій комфортності.

Сегментація підприємств на ринку санаторно-курортних послуг Криму вироблена по наступним чинникам:

- за формою власності;
- за місцем розташування;
- за потужністю номерного фонду;
- за заповнюваням номерного фонду.

Найбільшу питому вагу займають підприємства колективної власності – 42%. Державна власність 40% всіх підприємств. Приватна власність складає 11%. Комунальна власність і спільні підприємства складають відповідно 5% 2%.

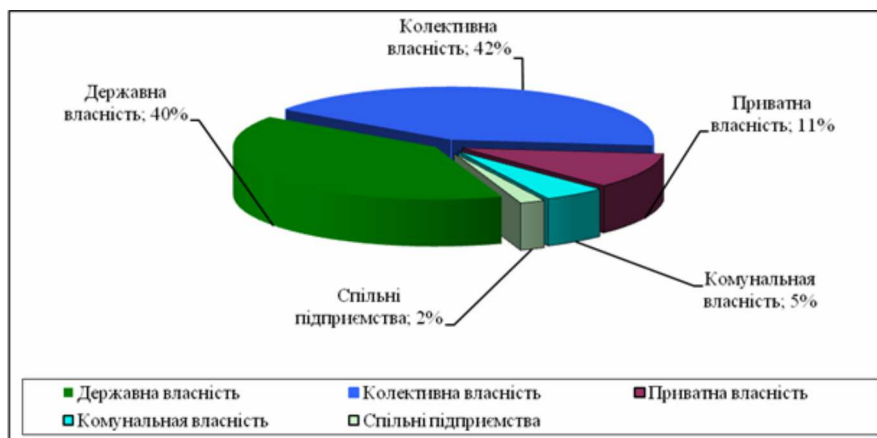

Рис. 7. Структура за формою власності

На південному побережжі сконцентрована більше половини всіх санаторно-курортних підприємств Криму, деталізація їх по містах приведена в діаграмі.

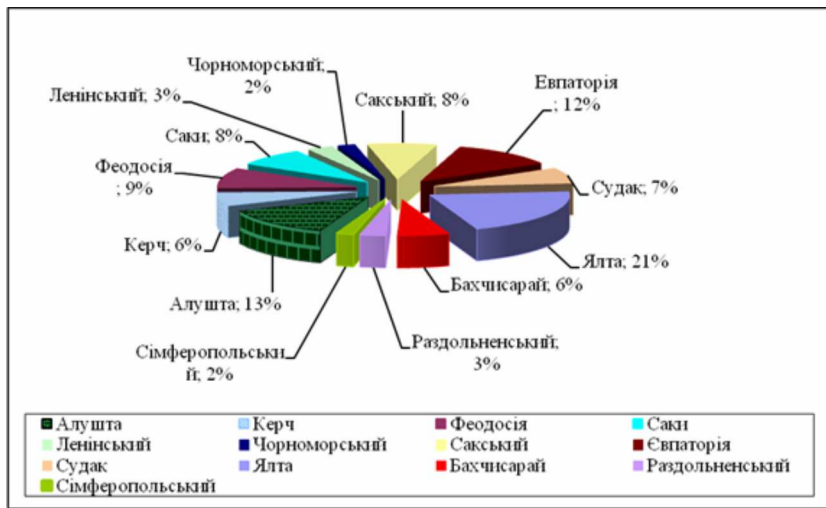

Рис. 8. Сегментація за місцем розташування

Найбільша потужність підприємств курортно-рекреаційної сфери в Ялті – 25% загальній потужності. На другому місці знаходиться Євпаторія - 22%. На третьому місці знаходяться підприємства Алушти.

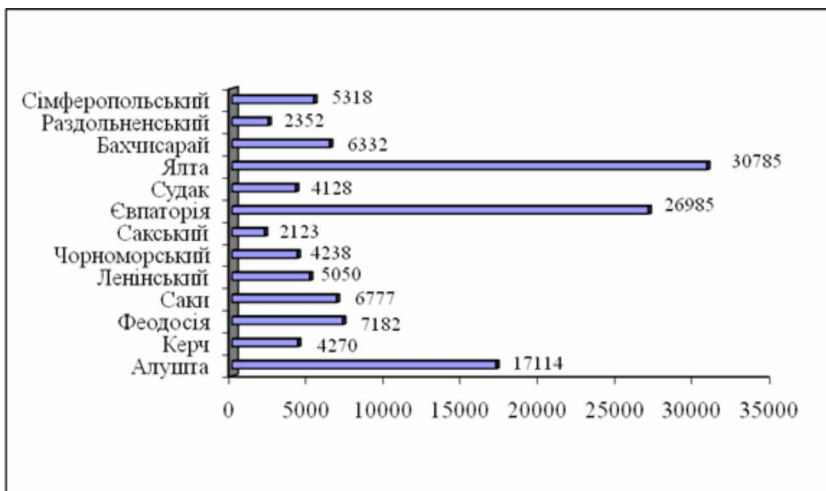

Рис. 9. Потужність санаторно-курортних підприємств Криму

Заповнювана є одним з основних показників ефективності функціонування підприємств санаторно-курортного і готельного господарства, зокрема їх номерний фонд.

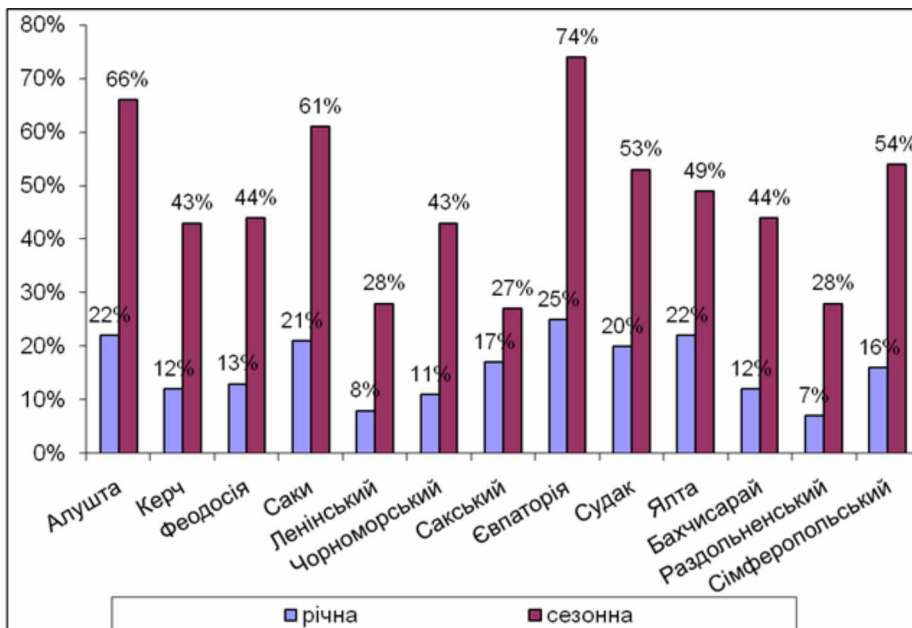

Рис. 10. Річна та сезонна (період з червня по вересень) заповнювана санаторно-курортних підприємств Криму.

Середня річна заповнюваність санаторно-курортних підприємств Криму складає не більше 20%. Такий низький рівень завантаженості зумовлений сезонною роботою більшості підприємств санаторно-курортного комплексу. У пік сезону завантаження санаторно-курортних підприємств Криму в 3-4 рази перевищує рівень річних показників.

Максимальне сезонне завантаження спостерігається на західному побережжі: у Євпаторії і Саках. Найбільше річне завантаження спостерігається на

підприємствах Євпаторії, Алушті і Ялти, оскільки в даних регіонах сконцентрована більшість цілорічних установ. Найменший рівень заповнюваної спостерігається в Раздільнянському та Советському районах, що пов'язане з неосвідченістю даних районів як курортів, низьким рівнем обізнаності споживачів про курортну пропозицію, а також низьким рівнем послуг, що надаються, і коротким курортним сезоном.

Комплексне навантаження на природне середовище характеризується щільністю населення, питомою вагою міського населення, міра територіальної концентрації виробничих фондів, густина шляхів сполучення, рівень територіальної концентрації видобутку мінеральної сировини. При надмірно тривалому рекреаційному навантаженні природне середовище, не дивлячись на те, що рекреаційна діяльність є одним з найбільш екологічно безпечних видів народного господарства, зазнає серйозні зміни. Форми негативного впливу досить всілякі: виштовхування надгрунтового покриву; пошкодження дерев; деградація рослинного покриву унаслідок збору грибів, ягід і кольорів; ущільнення ґрунту; відлякування тварин, виснаження рибних і мисливських угідь; осипання схилів; виникнення лісових пожеж, забруднення поверхневих водоймищ. Специфічним негативним явищем надмірного рекреаційного навантаження є створення психологічного дискомфорту для відпочивальників, що наводить до зменшення рекреаційного ефекту, або до припинення його дії. Швидкий розвиток рекреації, зростання туристичних потоків вимагає особливої уваги до охорони природи і пошуку нових територіальних форм її організації. Останнім часом, у зв'язку із зростанням потреб в рекреаційних територіях, велика увага приділяється природоохоронним заходам. Під час здійснення заходів щодо охорони природи особлива увага звертається на збереження і охорону природного середовища приміських зон відпочинку [5].

Система господарювання, що склалася в останнє десятиліття, в Криму з ухилом на індустріалізацію, хімізацію і інтенсивне землеробство, масова неконтрольована забудова прибережної смуги лісового заповідного фонду, тобто некерована і нестримувана урбанізація, привели до дуже серйозних екологічних проблем (забруднення повітряного середовища, морить, лікувальних курортних ресурсів пестицидами, нафтопродуктами, важкими металами і ін.). Це безпосередньо впливає на епідеміологічну і санітарно-гігієнічну обстановку півострова і, як наслідок, на лікувально-оздоровчий потенціал кримських курортів.

Так, технологічне втручання в природу морського побережжя спричинило значні матеріальні збитки, завдавши шкоди територіям, які мають велику рекреаційну цінність. Антропогенне навантаження на екосистему Чорного моря перетворило його на місця концентрації забруднення. Понад 80% забруднюючих речовин поступає до моря з водами великих і малих річок зі всієї водозбірної площі, а це майже 1,9 млн. км² земель і 17 держав. Основними джерелами забруднення морського басейну є річковий стік, скидання промислових стоків індустріальних об'єктів в прибережній зоні; скидання побутових стоків населених пунктів, особливо великих міст, розташованих на побережжі; забруднення від курортно-рекреаційної і туристичної діяльності; змивання; аварійні скидання; дренажні і стічні води зрошувальних систем, сільськогосподарських угідь, тваринницьких комплексів; атмосферні перенесення. Такий стан речей значно знижує здібність екосистеми до самоочищення.

На сьогоднішні значні проблеми стоять перед найбільшим курортом Криму – Ялтою. До складу Ялтинського курортно-рекреаційного регіону входять наступні селища: Алупка, Гаспра, Гурзуф, Корєтз, Лівадія, Місхор, Ореанда, Сімєтз, Форос. Екологічні проблеми Ялти пов'язані з розміщенням пасажирського порту безпосередньо в районі пляжів, поганим очищенням господарчо-побутових стічних вод міста, які викидаються по глибокому колектору в море. Малі річки Учансу і Дерекойка, що пересікають місто, вносять в море в районі пляжів велику кількість нафтопродуктів, органічних речовин, які змиваються з міських територій.

Високе рекреаційне навантаження на Ялтинське побережжя в період курортного сезону, викликана великим напливом організованих і, головним чином, неорганізованих відпочивальників, викликає додаткове забруднення морського середовища. Мікробне забруднення прибережної смуги моря часто є причиною закриття пляжів в літній період [6].

Кримський хребет, який захищає Південний берег Криму, від проникнення холодних вітрів з півночі, погіршує умови провітрювання. Відпрацьовані гази автомобільного і морського транспорту накопичуються в повітряному просторі міста. Влітку при тривалому штилі виникають явища, близькі фотохімічному смогу.

Серйозне занепокоєння викликає проблема видобутку газу та нафти на шельфі Чорного моря. Розвідані тут запаси газоконденсатної сировини для енергозабезпечення Криму є дуже привабливими. Екологічно безпечний морський видобуток газу і нафти технічно можливий. Проте є негативні приклади, де інтенсивно забруднюється як морське середовище, так і побережжя, оскільки у відвалах накопичується сірка і сірчані з'єднання, які утворюються при очищенні здобутого газового конденсату.

Яскравим прикладом цього є масштабна аварія на буровій платформі компанії BP (), що видобувала нафту у Мексиканській затоці. Тільки за приблизними підрахунками, безпосередні економічні збитки від ліквідації наслідків цієї аварії склали понад 1 млрд. дол. США. Ця аварія спричинила до значних збитків в туристичній галузі у Мексиканській затоці, а екологічні наслідки важко піддаються кількісній оцінці. Тому, заборонені є розміщення екологічно небезпечних виробництв у рекреаційних зонах, оскільки їх відходи знижують якість рекреаційних ресурсів.

Висновки. Таким чином, для забезпечення ефективного функціонування курортного регіону необхідно забезпечити раціональне і ефективне природокористування. У регулюванні процесів природокористування істотну роль повинна відігравати держава. Це пояснюється як ринковою неефективністю, неможливістю саморегуляції еколого-економічних систем за рахунок стихійних ринкових механізмів, так і особливостями низки країн, включаючи Україну, пов'язаними із специфікою перехідного періоду від командно-адміністративної до ринкової економіки. Одним з основних напрямів державної політики у сфері охорони природи, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки є вирішення завдань у сфері промислових відходів.

Однією з важливих економічних причин деградації природного довкілля є заниження або взагалі безкоштовність багатьох природних благ, що наводить до надмірної експлуатації природи. Необхідне знаходження адекватної економічної цінності природи, її ресурсів, благ, послуг. Тут можна виділити три екологічні функції, що потребують економічної оцінки: забезпечення природними ресурсами; асиміляція відходів і забруднень; забезпечення людей природними послугами, такими, як рекреація, естетичне задоволення і ін.

На даному етапі розвитку держави назріла необхідність у формуванні і здійсненні такої державної політики стійкого природокористування, яка дозволила б за короткі терміни вирішити комплекс невідкладних проблем. Стійкий розвиток базується на довгостроковому моніторингу довкілля і суспільства і їх взаємозв'язку. Крім того, моніторинг не може бути відірваний від аналізу і прогнозу, від обґрунтованих пропозицій на підставі інформації про рівень ефективності природокористування.

У умовах ринкової економіки проблема правильного визначення місця природокористування, наукового обґрунтування вживання тих або інших механізмів і інфраструктурних компонентів у сфері природокористування є пріоритетною. Реалізація у сфері природокористування ринкових стосунків дозволить активізувати саморегулюючі чинники процесу відтворення, поліпшити екологічний стан, нормалізувати в цій сфері вартісні відносини.

Література.

1. Багрова Л.А., Багров Н.В., Преображенский В.С. Рекреационные ресурсы: (Подходы к анализу понятия) // Изв. АН СССР. Сер.геогр. 1977. №2. С. 34-45.
2. Пахомова Н.В., Рихтер К.К. Экономика природопользования и экологический менеджмент: Учеб. пособие. - 2-е изд., испр. и доп. -СПб. ОЦЭиМ, 2006 год - 460 с.
3. Фененко А.С. Способы поддержки эффективности природопользования в курортном регионе / А.С. Фененко. // Культура народов Причерноморья. – 2008. –№129.– С.103-107
4. Цибульникова М.Р. Оценки природных ресурсов в устойчивом развитии регионов // www.ipur.tsu.ru/Seminar/a0102/057.htm
5. Гудзь П.В. Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних територій. - Донецьк: ІЕПД НАН України, ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2001. - 270 с.
6. Концепция программы охраны окружающей среды Автономной Республики Крым до 2010 года / С.А.Карпенко, В.А.Боков, А.М.Лесов и др.- Симферополь:Ди Ай Пи, 2005.- 115с.

ТОВ "ДКС Центр"